

ГНЕЙС (нім. Gneis) — зерниста (розмір зерен 0,2–0,3 мм) метаморфічна порода з паралельною шаруватістю і тонкосмугастою текстурою, з гранобластовою та порфіробластовою структурами. Термін введено 1931 академік АН СРСР Ф. Левінсоном-Лессінгом. Г. складається переважно з польового шпату, а також кварцу та кольор. мінералів. Другорядні мінерали: гранат, кордієрит, дистен, силіманіт; акцесорні мінерали: сфен, рутил, циркон, апатит, магнетит, карбонати. Густина 2,65–2,87, пористість 0,5–3,0 %, водопоглинання 0,2–0,3 %. За первинним магматичним і

осадовим походженням розрізняють орто- і парагнейси, за мінерал. складом — плагіогнейси, біотитові, мусковітові, двослюдяні, амфіболові, піроксенові, за структурою та текстурою — деревовидні, очкові, стрічкові, листові та ін. Родовища Г. відомі в Скандинавії, Канаді, РФ, Україні (УЩ). Використовують гол. чином для одержання щебеню для буд. і дорож. робіт. Г. УЩ концентрують поклади корис. копалин: розвідані Завалів. родовище графіту у Вінн. обл. та Соломіїв. родовище силіманіту в Кіровогр. обл. У Г. відомі також родовища золота.

А. Я. Радзівілл

Бібліографічний опис:

Гнейс / А. Я. Радзівілл // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-25660>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).